

Spis treści

O Autorach	15
Wstęp	17
CZĘŚĆ 1	
ROZWÓJ W PERSPEKTYWIE TEORETYCZNEJ	
I HISTORYCZNEJ	21
ROZDZIAŁ 1	
Pojęcie rozwoju gospodarczego — analiza wstępna	23
<i>Zofia Dobrska</i>	
Określenie pojęć	23
Postęp i rozwój w myśli społeczno-ekonomicznej	24
Rozwój gospodarczy — zakres pojęcia i jego ewolucja	28
Perspektywy	32
Literatura	35
ROZDZIAŁ 2	
Globalizacja i regionalizacja we współczesnej gospodarce	
światowej	36
<i>Andrzej Lubbe</i>	
Globalizacja	36
Regionalizacja	45
Fazy globalizacji i regionalizacji	54
Uwagi końcowe	61
Sugestie dotyczące dalszej lektury	62
Literatura	62

ROZDZIAŁ 3

Od teorii wzrostu do ekonomii rozwoju 64

Anna Bąkiewicz, Urszula Żutawska

Klasyki ekonomii o wzroście gospodarczym	65
K. Marks (1818-1883) o rozwoju gospodarczym	68
Neoklasyczne teorie wzrostu	69
Nowe teorie wzrostu endogenicznego	72
Narodziny ekonomii rozwoju	73
Nowe podejścia do zagadnienia rozwoju	84
Sugestie dotyczące dalszej lektury	86
Literatura	86

ROZDZIAŁ 4

Zróznicowanie poziomu rozwoju gospodarczego na świecie 89

Anna Bąkiewicz

Zróznicowanie gospodarcze świata według wielkości produkcji	
- PKB i dochód narodowy <i>per capita</i>	90
Inne mierniki poziomu rozwoju gospodarczego	97
HDI jako miernik poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego	102
Kategorie krajów	105
Czy kraje rozwijające się „doganiają” kraje wysoko rozwinięte?	106
Sugestie dotyczące dalszej lektury	109
Literatura	110

ROZDZIAŁ 5

Stosunki Północ-Południe w perspektywie historycznej. U źródeł Wielkiego Pęknięcia 113

Marcin Wojciech Solarz

Od świata wielobiegunowego do dwubiegunowego	113
Rewolucja przemysłowa a luka rozwojowa	122
Sugestie dotyczące dalszej lektury	129
Literatura	130

ROZDZIAŁ 6

Charakterystyka gospodarki słabo rozwiniętej 132

Anna Bąkiewicz

Presja demograficzna	132
Niski poziom wykształcenia społeczeństwa	135
Niski poziom PKB <i>per capita</i>	136

Dysproporcje w podziale dochodów	139
Słabo rozwinięta infrastruktura	141
Rola sektorów surowcowych	144
Gospodarka dualna i sektor nieformalny	146
Kapitał społeczny i instytucje rynku	147
Sugestie dotyczące dalszej lektury	151
Literatura	154

CZEŚĆ 2

PRZESTRZENNY WYMIAR ROZWOJU I GLOBALIZACJI 157

ROZDZIAŁ 7

Środowisko a rozwój 159

Jerzy Makowski

Trochę historii. Już starożytni	159
Niejednoznaczny wpływ przyrody	162
Przekształcanie i adaptacja	164
Jaka przyszłość?	167
Sugestie dotyczące dalszej lektury	169
Literatura	170

ROZDZIAŁ 8

Urbanizacja a globalizacja 171

Mirosława Czerny

Urbanizacja i metropolizacja na świecie	171
Od miasta metropolitalnego i megamiasta do miasta globalnego	177
Struktura przestrzenna wielkich miast świata	182
Sugestie dotyczące dalszej lektury	185
Literatura	185

ROZDZIAŁ 9

Migracje międzynarodowe 187

Maria Skoczek

Wprowadzenie	187
Typologie współczesnych migracji zarobkowych	188
Główne kierunki migracji zarobkowych i charakterystyka najważniejszych obszarów docelowych	191

Skutki migracji zarobkowych w obszarach docelowych	196
Skutki migracji w krajach wysyłających migrantów	201
Wnioski	204
Sugestie dotyczące dalszej lektury	204
Literatura	205

ROZDZIAŁ 10

Turystyka międzynarodowa jako czynnik aktywizacji regionów **207**

Ewa Szulc-Dąbrowiecka

Charakterystyka turystyki międzynarodowej	207
Wpływ turystyki międzynarodowej na rozwój regionów	212
Wpływ turystyki międzynarodowej na obszary recepcyjne - - przykłady	216
Wnioski	226
Sugestie dotyczące dalszej lektury	228
Literatura	229

CZĘŚĆ 3

STARE I NOWE ZAGADNIENIA ROZWOJU GOSPODARCZEGO **231**

ROZDZIAŁ 11

Systemy gospodarcze. Rola państwa i sektora publicznego w rozwoju **233**

Urszula Żuławska

Systemy gospodarcze	233
Narzędzia interwencji: państwo jako przedsiębiorca czy jako regulator procesów gospodarczych?	236
Finanse publiczne jako narzędzie realizacji polityki gospodarczej	240
Finanse publiczne w krajach rozwijających się	242
Stabilność gospodarki	244
Przeciwdziałanie inflacji	245
Rynek pracy i kształtowanie kapitału ludzkiego	249
Podział dochodów a rozwój gospodarczy	251
Polityka państwa w zakresie redystrybucji dochodów	255
Sugestie dotyczące dalszej lektury	257
Literatura	257

ROZDZIAŁ 12

Wybrane zagadnienia transformacji społeczno-ekonomicznej 260

Janusz Gudowski

Zmiany struktury makroekonomicznej jako prawidłowości przekształceń gospodarczych	261
Transformacja a strategia gospodarcza	262
Transformacja w ujęciu historycznym i współczesnym	263
Instytucjonalne aspekty transformacji	265
Instytucje wspierające transformację	267
Niektóre przeszkody na drodze transformacji	268
Obecne trendy: zaawansowana integracja i globalizacja	269
Wybrane przypadki transformacji	270
Sugestie dotyczące dalszej lektury	274
Literatura	275

ROZDZIAŁ 13

Rolnictwo w procesie globalnego rozwoju 276

Agnieszka Sapa

Etapy rozwoju rolnictwa światowego	276
Rolnictwo a problem głodu na świecie	281
Protekcjonizm w polityce rolnej (przykład Stanów Zjednoczonych i Unii Europejskiej)	286
Światowa Organizacja Handlu a handel rolny	292
Sugestie dotyczące dalszej lektury	296
Literatura	299

ROZDZIAŁ 14

Międzynarodowe stosunki gospodarcze i finansowe w dobie globalizacji 302

Urszula Żutawska

Wymiana handlowa — aspekt ilościowy	302
Korzyści z wymiany handlowej	306
Polityka handlowa	311
Przepływy kapitałowe	313
Zadłużenie zagraniczne	316
„Bańka finansowa”	318
Sugestie dotyczące dalszej lektury	321
Literatura	321

ROZDZIAŁ 15

Korporacje transnarodowe 323

Radosław Wolniak

Wstęp	323
Definicja, pochodzenie, skala i struktura gałęziowa korporacji transnarodowych (KTN)	323
Bezpośrednie inwestycje zagraniczne i struktura organizacyjna KTN	325
Motywy wkraczania na rynki zagraniczne i teorie KTN	327
Formy ekspansji na rynkach zagranicznych	331
Własność a kontrola w KTN	333
KTN i kraje przyjmujące	335
Próby regulacji działalności KTN	337
Sugestie dotyczące dalszej lektury	339
Literatura	340
Załącznik 1. Największe przedsiębiorstwa na świecie w 2006 r. według wartości rocznej sprzedaży (w mln USD)	341
Załącznik 2. Liczba przedsiębiorstw wśród 500 największych, pochodzących z danego kraju w 2006 r.	342

ROZDZIAŁ 16

Globalizacja a drogi rozwoju małych terytoriów wyspiarskich 343

Maciej Jędrusik

Wprowadzenie	343
Wyspy i ich typy	344
Gospodarka w czasach przedkolonialnych i kolonialnych -- zależność od przyrody	347
Transformacja gospodarcza	348
Współczesne gospodarki wyspiarskie	350
Mit rajy mórz południowych — zwrot ku turystyce	354
Konkluzja. Wystarczy być	362
Sugestie dotyczące dalszej lektury	364
Literatura	365

ROZDZIAŁ 17

Sprawiedliwy Handel. Solidarność na sklepowych półkach 366

Wojciech Spirewski

Od drobnych inicjatyw do ponadnarodowych sieci	366
Co to jest i co oferuje Fair Trade?	369

Zasięg Fair Trade	373
Sprawiedliwy Handel w Polsce	375
Fair Trade — nisza czy realna alternatywa?	377
Sprawiedliwy Handel. Sprawiedliwa globalizacja	378
Sugestie dotyczące dalszej lektury	380
Literatura	380

CZĘŚĆ 4

INSTYTUCJE W DOBIE GLOBALIZACJI. SPOŁECZNO-KULTUROWY WYMIAR ROZWOJU 383

ROZDZIAŁ 18

Rola instytucji w rozwoju 385

Katarzyna Kowalska

Geneza nowej ekonomii instytucjonalnej	385
Definicja instytucji	387
Instytucje gospodarki	392
Nowa ekonomia instytucjonalna a rozwój	393
Sugestie dotyczące dalszej lektury	396
Literatura	396

ROZDZIAŁ 19

Współczesne zagadnienia państwa i państwowości 401

Justyna Nakonieczna

Współczesne rozumienie państwa	401
Państwo a procesy globalizacji	405
Funkcje państwa we współczesnym świecie	410
Państwa upadłe	411
Dylematy rozwojowe — możliwości i zagrożenia dla rozwoju	412
Sugestie dotyczące dalszej lektury	413
Literatura	414

ROZDZIAŁ 20

Obywatelstwo i prawa człowieka we współczesnym świecie 416

Justyna Nakonieczna

Obywatelstwo	416
Prawa człowieka	419
Prawa człowieka a problematyka rozwojowa	431

Sugestie dotyczące dalszej lektury	431
Literatura	432

ROZDZIAŁ 21

Terroryzm polityczny **434**

Krzysztof Karo/czak

Terroryzm -- działanie polityczne czy przestępcze?	434
Zamach terrorystyczny jest przestępstwem	434
Terroryzm jako element polityki	439
Definicja zjawiska terroryzmu i typologia organizacji	441
Geografia terroryzmu politycznego	447
Podsumowanie — redefinicja pojęcia: nowe spojrzenie na fenomen po 11 września 2001 r	451
Sugestie dotyczące dalszej lektury	453
Literatura	453

ROZDZIAŁ 22

Współpraca i pomoc rozwojowa **455**

Paweł Bagiński, Katarzyna Czaplicka

Geneza i ewolucja międzynarodowej współpracy na rzecz rozwoju	455
Pomoc rozwojowa	461
Skuteczność pomocy rozwojowej i działania zmierzające do jej poprawy	469
Udział Polski w międzynarodowej współpracy na rzecz rozwoju	478
Literatura	483

ROZDZIAŁ 23

Edukacja globalna **485**

Agata Czaplińska

Przejawy świadomości globalnej	486
Koncepcje edukacji globalnej i edukacji rozwojowej	490
Zasady i postulaty edukacji globalnej i edukacji rozwojowej	497
Edukacja globalna/rozwojowa a działania o zbliżonym profilu	498
Sugestie dotyczące dalszej lektury	501
Literatura	503

ROZDZIAŁ 24

Rozwój z perspektywy socjologicznej.

W stronę krajów Południa **505**

Elżbieta Puchnarewicz

Wprowadzenie	505
--------------------	-----

Rozwój w kontekście teorii modernizacji	507
Możliwości rozwoju w świetle rozważań o globalnej naturze zjawisk i procesów	511
Społeczne bariery rozwoju w realiach biednych krajów Południa	513
Zakończenie	516
Sugestie dotyczące dalszej lektury	517
Literatura	517

ROZDZIAŁ 25

Zderzenia cywilizacji — Wschód a Zachód **519**

Krzysztof Karo/czak

Wprowadzenie	519
Co to jest cywilizacja?	522
Sugestie dotyczące dalszej lektury	528
Literatura	528

ROZDZIAŁ 26

Kościół katolicki wobec problemów rozwoju współczesnego świata **530**

Anna Maria Solarz

Kościół katolicki — specyficzny uczestnik debaty nad rozwojem	531
Nauczanie społeczne Kościoła wobec problemów rozwoju Afryki	539
Zaangażowanie Stolicy Apostolskiej na rzecz rozwoju w Systemie NZ	542
Sugestie dotyczące dalszej lektury	546
Literatura	547

ROZDZIAŁ 27

Islam i islamizm wobec wyzwań rozwoju **549**

JERZY ZDANOWSKI

<i>Koran</i> i Sunna	549
Islamizm	552
Egipscy centryści	552
Zewnętrzne uwarunkowania rozwoju	554
Przyczyny zacofania	556
Jaki system władzy?	557
Miejsce kobiety w społeczeństwie	561
Gospodarka islamska	562
Podsumowanie	565
Sugestie dotyczące dalszej lektury	565
Literatura	566

ROZDZIAŁ 28

Społeczne aspekty rewolucji informacyjnej 567

Marcin Florian Gawrycki

Wpływ rewolucji informatycznej na transformację społeczną	568
Podział cyfrowy jako katalizator dysproporcji rozwojowych	571
Rewolucja informatyczna w służbie demokracji	576
Próba rekapitulacji	583
Sugestie dotyczące dalszej lektury	585
Literatura	585

ROZDZIAŁ 29

Płeć kulturowa a rodzina w społeczeństwach krajów rozwijających się 587

Elżbieta Puchnarewicz

Wokół interpretacji płci	587
Role mężczyzn i kobiet w rodzinie tradycyjnej	589
Płeć a przemiany modernizacyjne	594
Zakończenie	597
Literatura	598

ROZDZIAŁ 30

Kultura a rozwój lokalny 600

Bogumiła Lisocka-Jaegermann

Kultura jako czynnik rozwoju lokalnego	601
Kultura jako czynnik kształtujący zachowania aktorów lokalnych.	
Kultura a mobilizacja społeczna	605
Kultura jako czynnik kształtujący atrakcyjność terytorium	608
Kultura jako czynnik leżący u podstaw kreowania „lokalnych” produktów i marek	610
STUDIUM PRZYPADKU. Kultura w planach rozwoju lokalnego miejscowości położonych w kanionie Colca w Peru	611
Lokalne strategie rozwojowe	614
Sugestie dotyczące dalszej lektury	614
Literatura	614